

Actieprogramma Aanpak vraagstuk arbeidsmigranten.

I. Inleiding

De als gevolg van de economische groei nog steeds toenemende behoefte aan inzet van EU-arbeidsmigranten in combinatie met de schaarste op de woningmarkt en beperkte mogelijkheden tot areaaluitbreiding maakt het vraagstuk van huisvesting voor arbeidsmigranten complex. De rekenkamercommissie voor Noordwijkerhout, Hillegom en Lisse heeft hier al eerder een rapport met aanbevelingen over uitgebracht.

Naast de hiervoor aangehaalde rapportage van de rekenkamercommissie is de economie (toenemende behoefte in land- en tuinbouw, industrie en dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten), de behoefte aan aanvullende huisvestingsvoorzieningen en de schaarste op de woningmarkt (opkopen van woningen en deze "verkamers" voor het huisvesten van EU-arbeidsmigranten) aanleiding dit vraagstuk opnieuw (integraal) te bezien.

De initiatieven van de provincie Zuid-Holland met betrekking tot de opstelling van het 'Programma Arbeidsmigranten' onderstrepen de urgentie. Dit provinciale initiatief draagt bij aan de lokale en regionale aanpak (*Bijlage I*).

Het thema vraagt om een integrale benadering, waarbij aandacht moet zijn voor:

1. een verbeterde registratie van EU-arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen (BRP);
2. voldoende woonruimte voor EU-arbeidsmigranten;
3. handhaven op woon- en verblijfssituaties die niet aan de voorschriften voldoen;
4. stimuleren van taal en participatie.

II. Doel

Voor wat betreft het doel van het voorliggende actieprogramma kan het best worden aangesloten bij de eerder gedane aanbevelingen vanuit de HLN-rekenkamercommissie:

- a) Besteed meer aandacht aan de registratie; (*fase 1*)
- b) Versterk de gemeentelijke informatiepositie ten aanzien van arbeidsmigranten; (*fase 2 & 5*)
- c) Sluit aan bij bovenlokale partijen en kennisinfrastructuren; (*fase 5*)
- d) Besteed meer aandacht aan taalverwerving en integratie; (*fase 5*)
- e) Verbreed doelgroepengericht beleid waar passend en mogelijk; (*fase 5*)
- f) Besteed meer aandacht aan handhaving en huisvestingsomstandigheden. (*fase 2, 3 & 4*)

Deze aanbevelingen zijn voor Teylingen net zo relevant als voor de gemeenten Hillegom en Lisse (opdrachtgevers rekenkamerrapport "Verkenkend onderzoek EU-arbeidsmigranten"). De eerder gedane aanbevelingen worden uitgewerkt in de achter de aanbevelingen opgenomen fases van het actieprogramma.

III. Uitgangspunten en randvoorwaarden.

Bij de opstelling, uitwerking en uitvoering van het actieprogramma hanteren we de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden:

- a) We kiezen voor een gezamenlijk en uniform beleid in de HLT-gemeenten, dat betekent onder andere dat:
 - I. Gesprekken en afspraken tussen de betrokken marktpartijen en de drie gemeenten in gezamenlijkheid worden gevoerd en de afspraken in HLT verband worden gemaakt en voor de drie gemeenten gelijkkluidend zijn;
 - II. Zoveel als mogelijk een gelijkkluidend beleid wordt vastgesteld;
- b) We trekken als HLT-gemeenten gezamenlijk op met marktpartijen (huisvesters van arbeidsmigranten en ondernemers waarbij arbeidsmigranten werken) die zich verbinden aan de op te stellen convenantafspraken.
- c) We streven als HLT-gemeenten naar afstemming van het beleid in de Duin en Bollenstreek (dus met Noordwijk en Katwijk) en zo mogelijk in Holland Rijnland verband.
- d) Elke gemeente draagt op een evenredige wijze bij aan de behoefte in de realisering van huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten. Bij de bepaling van de evenredigheid speelt naast de omvang van de gemeente het werkgelegenheidsaandeel in de desbetreffende gemeente een belangrijke rol.
- e) Het is de doelstelling om te komen tot een evenwichtige keuze als het gaat om het in mix realiseren van huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten enerzijds en de huisvestingsvoorzieningen voor andere doelgroepen.

IV. Stappen in het actieprogramma

Bij de aanpak van dit vraagstuk wordt uitgegaan van een integrale en gefaseerde (deels parallel) benadering. Daarin zijn in rangvolgorde de volgende stappen/ fases te onderkennen:

Fase 1: Registratie

Zicht krijgen op wie er in de gemeente verblijft heeft de hoogste prioriteit. De focus is in eerste instantie dan ook gericht op het registreren van arbeidsmigranten, waarbij we indachtig de integrale benadering natuurlijk ook aandacht schenken aan de registratie van anderen (niet-arbeidsmigranten).

De volgende acties zijn hiervoor nodig:

- I. Het voeren van overleg en het afsluiten van een convenant met de bij huisvesting van arbeidsmigranten betrokken partijen.
- II. Het (op tijdelijke basis) versterken van het team Burgerzaken om een inhaalslag te maken voor wat betreft de registratie van arbeidsmigranten in de BRP (basisregistratie personen)

Uitvoering van de activiteiten in fase 1 leidt tot een betrouwbaar en actuele Basisregistratie Personen (BRP).

Vanuit onze eigen administratie moet nog een fors aantal adresonderzoeken plaatsvinden. Het gaat dan om panden die in de basisadministratie adressen en gebouwen (BAG) een woonfunctie hebben, maar waarvan in de BRP geen personen staan ingeschreven.

Een relatief nieuwe wettelijke taak voor de gemeenten is het uitvoeren en opvolgen van de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA-onderzoeken).

Resultaat

Aan het eind van deze fase:

- I. hebben we convenant afspraken gemaakt met huisvesters van arbeidsmigranten (vóór 1-7-2020);
- II. is de inhaalslag rondom de registratie van arbeidsmigranten (en anderen) en de te onderzoeken adressen afgerond en is de registratie in de BRP op orde (uiterlijk 1-7-2020);
- III. is de formatie van BZ op orde in die zin dat structurele formatie beschikbaar is om aan de vraag naar LAA-onderzoeken te voldoen (uiterlijk 1-7-2020);

Fase 2: Omvang opgave in beeld brengen

Het is wenselijk (zo mogelijk op het niveau van de Duin- en Bollenstreek), maar in elk geval op het HLT-niveau met relevante spelers zoals werkgevers, huisvesters, sociale en commerciële verhuurders en uitzendbureaus afspraken te maken over uitbreiding van het areaal huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten.

Daarbij moet in elk geval duidelijkheid ontstaan over:

- a) de huisvestingsopgave voor de streek en quoterings per gemeente;
- b) de omvang van de werkgelegenheid per gemeente en de daaraan gekoppelde forensenströmen;
- c) de verdeling van de huisvestingsopgave over kort-, middel- en langverblijf.

Ten aanzien van deze punten wordt voor wat betreft de uitwerking aansluiting gezocht bij het op te starten provinciale programma.

Resultaat

Aan het eind van deze fase:

- IV. hebben we per gemeente de huisvestingsopgave in beeld (uiterlijk 1-5-2020)

Fase 3: Formuleren van beleidskaders & uitvoering

De lokale en regionale economie leunt voor een deel op de inzet van arbeidsmigranten. In toenemende mate wordt een beroep gedaan op de inzet van EU-arbeidsmigranten en dan niet alleen in de land- en tuinbouw (de traditionele sectoren) maar in steeds toenemende mate ook in de industriële- en dienstverlenende sectoren (denk in onze regio bijvoorbeeld aan C&A en Menken, maar ook de werkgelegenheid op Schiphol en in het Westland voor arbeidsmigranten hebben effecten in onze gemeenten (forensen).

Alleen al in het belang van de lokale en regionale economie is het noodzakelijk na te denken over en te komen tot meer huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten.

Beleidskaders

In deze fase zal er in elk geval aandacht moeten zijn voor:

- a) het maken van afspraken met maatschappelijke partijen (werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters, corporaties etc.) over de bijdrage die elk van hen kan leveren in het huisvesten van arbeidsmigranten;
- b) het verkennen en in beeld brengen van de mogelijkheden waarbij realisering van huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten door de daarop gespecialiseerde huisvestingsbedrijven kan worden gekoppeld aan het leveren van een bijdrage aan het oplossen van knelpunten in de huisvesting van andere doelgroepen (b.v. spoedzoekers).

Bij de opstelling van de beleidskaders moet in elk geval invulling worden gegeven aan de volgende thema's:

- vastlegging van de taakstelling (opgave aantallen te huisvesten arbeidsmigranten volgens SNF-keurmerk);
- een beleidskader waarin flexibiliteit en ruimte wordt gecreëerd om huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten (en andere doelgroepen, waaronder spoedzoekers) te realiseren, met oplossingen voor een korte en lange termijn;
- de opstelling van paraplu bestemmingsplannen waarin de definitie "wonen/woning" eenduidig wordt vastgelegd, zodat "verkamering" van woningen ten behoeve van arbeidsmigranten (of ander doelgroepen op de woningmarkt), niet zondermeer mogelijk is en aan regulering wordt onderworpen;
- een goede inbedding van de huisvesting van de doelgroep "arbeidsmigranten" in de gemeentelijke woonvisie inclusief de eventueel daaromtrent te maken prestatieafspraken met woningbouwcorporaties;
- een nieuw afwegingskader (her)gebruik/ transformatie leegstaand vastgoed (o.a. evaluatie en eventuele aanpassing van bestaande beleidsregels);
- afweging omtrent het al dan niet invoeren van toeristenbelasting voor arbeidsmigranten die niet ingeschreven moeten worden in de BRP;
- beleid met betrekking tot campings;

- (maximale) omvang van de huisvestingslocaties;
- zoeken naar geschikte huisvestingslocaties (binnen of buiten de bebouwde kom);
- invulling geven aan overige convenant afspraken.

Het is van essentieel belang dat dit beleidskader in samenwerking met de maatschappelijke partners op een participatieve wijze tot stand komt waarbij nadrukkelijk aandacht zal moeten zijn voor in de samenleving gedragen oplossingen.

Uitvoering

In de zoektocht naar locaties is de gemeente allerminst de enige speler. Het primaat hierbij ligt bij de huisvesters en werkgevers. Zij zijn de partijen die financieren en zijn primair verantwoordelijk voor het zoeken en vinden van huisvestingslocaties. De gemeentelijke overheid treedt primair als faciliterend en toetsend op.

De beeldvorming over EU-arbeidsmigranten is niet in alle gevallen even positief. Het is daarom van belang met betrokken partijen vooraf goede communicatieafspraken te maken. Wie communiceert wat, op welke wijze en op welk moment? Op het snijvlak tussen beleid en uitvoering zal er dan ook – in lijn met ons bestaande communicatiebeleid – aandacht moeten zijn voor een juiste wijze van proactief communiceren. De initiatiefnemers van een huisvestingsproject moeten aan de voorkant goed nadenken hoe en wanneer ze die belanghebbenden meenemen in het proces, hen tijdig van goede informatie voorzien en soms ook met hen in gesprek gaan.

Resultaat

Aan het eind van deze fase:

- V. Beschikken we over een maatschappelijk gedragen beleidskader (1-9-2020);
- VI. Is er op basis van de gemaakte afspraken en het ingerichte beleidskader ruimte voor de realisering van huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten (vanaf heden);

Fase 4: Handhaving

Binnen het thema handhaving zijn de volgende onderdelen te onderkennen:

- a) handhavingsondersteuning bij de inhaalslag registratie arbeidsmigranten in de BRP;
- b) handhavingsondersteuning bij het uitvoeren van eigen adresonderzoeken en LAA-onderzoeken;
- c) handhaving op illegale/ niet te legaliseren huisvesting van arbeidsmigranten
- d) handhavingsacties op campings (in hoofdzaak gemeente Teylingen).

Algemeen

Handhaven op goede en fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten is om meerdere redenen van belang:

- het tegengaan van risico's op "over bewoning" en overlast;
- ter bevordering van de gezondheid en de brandveiligheid;
- goed inzicht in de bewoningssituatie voor de overheid en hulpdiensten bij calamiteiten.

Ook hier gaat de voorkeur uit naar regionale handhavingsafspraken om waterbedefferen te voorkomen en geldt dat primair ingezet moet worden op het maken van afspraken in Duin- en Bollenstreek en secundair op HLT-niveau. Inschakeling van de inspectie SZW, samenwerking met de vreemdelingenpolitie, de ISD, FIOD en het RIEC zal ook moeten worden onderzocht en ingebed moeten worden in de structurele manier van werken. Het projectteam ondermijning wordt hierbij betrokken. Ook omdat arbeidsmarkt uitbuiting een van de speerpunten in het ondermijningsproject is.

Inzet van handhavingcapaciteit

Afhankelijk van de resultaten van de inhaalslag registratie arbeidsmigranten, de resultaten van de uit te voeren adresonderzoeken en de met de huisvesters te maken afspraken over realisering van woonruimte voor arbeidsmigranten zal tevens in beeld worden gebracht welke handhavingcapaciteit past en nodig is om te komen tot een adequate uitvoering van de beleidsregels en convenant afspraken.

De bestaande handhavingscapaciteit is op dit moment volledig belegd, slechts een zeer beperkt aantal uren zijn op dit moment gereserveerd voor het thema huisvesting arbeidsmigranten. Als blijkt dat aanvullende handhavingscapaciteit moet worden ingezet zal dit dan ook moeten leiden tot bijstelling van de bestaande prioriteiten of verruiming van de handhavingscapaciteit (of een combinatie van die twee).

Resultaat

Aan het eind van deze fase:

- VII. in een op te stellen rapportage wordt de vereiste handhavingscapaciteit in beeld gebracht (1-10-2020);
- VIII. er is sprake van een adequate handhaving (na 1-10-2020);

Fase 5: Flankerend beleid (o.a. taal & participatie)

Taal & participatie

EU-arbeidsmigranten kunnen participeren in en deelnemen aan de projecten en trajecten (taalcursussen etc.) zoals die in het reguliere aanbod bestaan. Daarnaast faciliteren we de taalklassen waaraan de kinderen van de doelgroep kunnen deelnemen.

De "algemene" voorzieningen vanuit maatschappelijk- en welzijnswerk, onderwijs en Wmo zijn ook voor arbeidsmigranten beschikbaar en toegankelijk zijn. Er is dan ook geen noodzaak voor specifieke aanvullende voorzieningen voor arbeidsmigranten.

Herijking positie & rol Informatiepunt Polen (IPP)

Al weer een fors aantal jaren geleden is in Duin en Bollenstreek verband (op initiatief van burgemeesters) een platform (het Informatiepunt Polen, IPP) ingesteld. De aanleiding voor het destijds instellen van het platform was gerelateerd aan een aantal incidenten op het gebied van huisvesting en op het gebied van openbare orde en veiligheid.

De hiervoor genoemde aanleiding bestaat niet meer en het IPP leidt een bescheiden bestaan met een beperkte formatieve capaciteit in het domein Publiekservice bij HLT (medegefinancierd door Katwijk en Noordwijk). De burgemeester van Hillegom is voorzitter van het overlegplatform. De medewerkster IPP is vooral een vraagbaak voor Poolse arbeidsmigranten.

In het kader van de integrale aanpak van het vraagstuk van arbeidsmigranten en de aanbeveling van de rekenkamercommissie om de informatiepositie te versterken en kennis te delen is het wenselijk de rol en positie van het IPP te evalueren en te herijken en te onderzoeken of het IPP (informatiepunt Polen) om- en uit te bouwen tot een informatiepunt voor alle EU-arbeidsmigranten en te bezien of het IPP verder kan worden uitgebouwd tot een sub-regionaal kenniscentrum en afstemmingsplatform rondom de gemeentelijke activiteiten op het gebied van arbeidsmigranten.

De evaluatie en herijking van het taakveld van het IPP is een logisch sluitstuk van het actieprogramma.

Resultaat

Aan het eind van deze fase:

- IX. wordt het bestaande taal & participatie aanbod onverkort en ongewijzigd voortgezet;
- X. is duidelijk of en op welke wijze in samenspraak met de Duin en Bollenstreek gemeenten het IPP kan worden omgebouwd tot een algemeen informatiepunt en kenniscentrum voor arbeidsmigranten (1-4-2021).

V. Financiën

Algemeen

Voor de eerste stappen in de uitvoering van het plan van aanpak wordt door de HLT gemeenten (in de HLT verhouding 1 : 1,17: 1.94) een budget van € 80.000,- beschikbaar gesteld. Deze bedragen van respectievelijk € 19.465,- (Hillegom), € 22.774,- (Lisse) en € 37.762,- (Teylingen) worden via de 1e tussenrapportage 2020 aan HLTsamen beschikbaar gesteld.

Op basis van dit plan van aanpak wordt in de komende periode bezien of en zo ja welke aanvullende incidentele en/of structurele middelen nodig zijn.

De eerste ervaringen bij de uitvoering van het plan van aanpak moet duidelijkheid opleveren over de vraag of met de bestaande formatie wordt beschikt over voldoende capaciteit om de kwaliteit van de basisregistraties (waaronder de basisregistratie personen BRP) te kunnen waarborgen. Verder zal in beeld gebracht worden of de daaraan gelieerde handhavingscapaciteit binnen de bestaande formatie en de te stellen prioriteiten kan worden ingevuld. Vraagstukken die overigens een bredere scope hebben dan alleen op het thema van arbeidsmigranten. Daarbij kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan het vraagstuk van ondermijning.

Aan de opbrengsten kant zijn er structurele inkomsten, omdat de het opplussen van het aantal inwoners in de BRP leidt tot een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Het gaat dan om een bedrag van circa € 250, per persoon (ingangsdatum t⁺¹).

VI. Belegging taken actieplan

Het actieplan voorziet er in de inhaalslag registratie arbeidsmigranten projectmatig op te pakken met wanneer noodzakelijk inhuur van externen. De overige (beleids- uitvoerings- en handhavingstaken) kunnen belegd worden in de lijnorganisatie en binnen het bestaande takenpakket, met – gedurende in elk geval het eerste jaar - een coördinator/ aanjager vanuit het domein Ruimte. Naast het intern oppakken van het beleid en de uitvoering is het van het grootste belang dat verbinding wordt gezocht in de regio Duin- en Bollenstreek en in Holland Rijnland verband.

Voor wat betreft de eventuele inzet en omvang van de benodigde handhavingscapaciteit wordt uitgegaan van belegging van de taken: steekproef registratie arbeidsmigranten en ondersteuning bij adres- en LAA-onderzoeken binnen de bestaande capaciteit en formatie. De rapportage eind 2020 zal duidelijkheid moeten bieden of de bestaande handhavingscapaciteit toereikend is.

VII. Planning

Planning

Fase	Thema	2019 4 ^e kw	2020 1 ^e kw	2020 2 ^e kw	2020 3 ^e kw	2020 4 ^e kw	2021 1 ^e kw	2021 2 ^e kw	2021 3 ^e kw	2021 4 ^e kw
1 Registratie	I Maken convenant afspraken									
	II Registratie arbeidsmigranten & anderen									
	III LAA-onderzoeken (formatie uitbreiding)									
2 Omvang opgave	IV In beeld brengen taakstelling gemeenten									
	V Opstellen beleidskaders									
3 Beleidskaders & uitvoering	VI Realisering huisvestingsvoorzieningen									
	VII Handhavingscapaciteit (o.b.v. rapportage)									
4 Handhaving	VIII handhavingsactiviteiten									
	IX Taal & participatie									
5 Flankerend beleid	X Herijking positie en rol IPP									

Legenda

kleur	betekenis
	Doorlooptijd in actieplan
	Activiteit onderdeel van going concern taken

VIII. Bijlage

Brief college van GS aan PS met betrekking tot het "Programma Arbeidsmigranten".

